För Norden, Sönderjylland och Finland

Tal vid Nordiska festen i Lund

den 24 februari 1899
af
Martin Weibull

Den skål jag har att utbringa vid 1899 års Nordiska fest gäller Norden själf. Att med sanning och i kärlek upphöja det stora gemensamma fäderneslandet, den skandinaviska Norden, att vårda och hedra dess minnen, att uppfostra oss själfva till en gemensam moders goda och trogna söner, alltid redo att lida eller strida för en moders sak, det är dessa festers syfte, det är deras. mening. Finnes ej den andan, då äro festerna i all deras glans, med all deras ståt, med talets konst och med hurraropen, blott glittrande skal och tomma ljud utan kärna och utan förstånd.

Det fanns en tid, då vårt nordiska folk — folket som är och förblifver ett, fast det talar i tre munarter liksom fordom Hellas' — bjöd trots bland de främmande, på hvad jord det satte sin fot, i hvad haf det stack sin farkost. Dess land var detsamma som det är, det stora nordiska landet, omsvalladt af oceanerna och innanhafvet, som det själf gaf namn, Östersjöns namn, med samma brygga af ö och halfö i söder ned till världsdelens fastland. Men att ega det landet ensamt, var icke det folket i dess ungdom tillfyllest. Det nöjde sig ej med att besitta Östersjöns mynning. Det tog också fäste vid Nordsjöns oceanport i väster. Normandies namn och hans, som hvilar i Englands jord, i Winchesters katedral, konungen af rikena vid Sundet och Kanalen, den store kung Knut, bära ännu vittne därom. Norges och Islands män gingo så långt i väster som Atlantens böljor förde, till dess de funno en annan världsdels strand. Sveriges män trängde så långt i öster genom Rysslands obygder som till Svarta hafvet och Byzans. Och landgränsen närmast i söder höll ej heller det folket tillbaka, hvarken kejsargränsen, som Karl den store satte vid Eider, eller den som det satte sig självft i Sönderjylland vid Dannevirke. Utanför dem båda gingo Absalon och Valdemarerna; de lade Östersjöstranden med ett stycke af Tyskland ned emot Spree inför Nordens fot. Anders Sunesen kom hem till sin Lundakatedral, där han hvilar, från Wolmarsslaget och det eröfrade Estland med en himmelfallen Dannebrog. Och midt emot, på andra sidan Finska viken, syn tes redan Sverige. Det hade från Mälaren sträckt sin skyddande hand till svenskarne i Finland och till det främmande folket där, som skulle blifva Nordens finska fosterfolk. Vid Nevan kunde de hafva mötts, nordborna, som gått ut ifrån söder och de, som kommo norr ifrån öfver Finland.

Sådant var det nordiska folket i sin unga dag, sådant trädde det ur sin forntid in i sin medeltid. Huru har ej allt sedan dess förändrats, huru te sig ej nu berättelserna om dessa tider såsom minnen blott från ett folks ungdomliga drömvärld. Och likväl glömma vi dem icke, dessa minnen. De äga lif för oss ännu; de lyfta ännu själfkänslan. Spänner det kanske icke sympatiskt kraften hos hvarje nytt ungdomssläkte att förnimma de stora dragen ur det egna folkets ungdomshistoria? Det är detta i vår häfds, i vårt folks innersta art, som lärt oss att se stort ännu när andra folk, som vuxit sig stora omkring oss, kommit vårt att synas litet. Andan, som minnena fostrat, går igen i Nordens hela historia. Sverige blef dess arfving framför andra

och därför syntes det oftast i spetsen. Den andan följer Gustaf Adolf på hans färd öfver Östersjön. Den är med honom allt intill Lützen, liksom den är med hans män. Den tillhör Pfaltzarne; den lider nederlag, men den stupar ej vid Pultava.

Ja, uppgifterna utåt — dem löste vi, och samtid och eftervärld delade sig emellan undran, huru det kunnat ske, och beundran öfver hvad som skedde. Men med det storslagna i bragderna utåt låg också förenad svagheten i inre uppgifter — framför allt när det gällde lösningen af den svåraste af dem alla, att finna uttryck och former för det splittrades enhet. Det är däri svagheten ligger. Tiden kom, då vi vände krafterna mot hvarandra. Vi förbundo oss med främlingarne; vi förde dem med oss i kampen mot hvarandra. Den enes skada, den andres gagn, det blef yppersta grundsats i vår statskonst. Vi segrade på slagfälten och slogo oss själfva de farligaste såren.

Men ändtligen kom upplösningen af de gamla nordiska monarkierna, grundade på föreningen af främmande folkelement med vårt eget. Det blef som utredningen af två stora dödsbon. Sveriges skiftades först. Aren 1719 — 1721 hölls det första skiftet, 1809 det sista. Då var det som de hundratusenden af nordbor i Finland, öfver hvilka Sverige hållit sin skyddande hand, rycktes bort. Danmarks skifte hölls senare, i midten af det århundrade, som nu går till ända. Det göts ingen tår, när dansk och tysk skildes, men sorgen låg däri, att med Sönderjylland åter hundratusenden sletos från nordens folkkropp.

Sönderjylland och Finland — jag har nämnt orden, de som i dessa dagar hvila på alla läppar därför att de fylla alla hjärtan.

Hvad är det som timat i Sönderjylland ? Nordiskt språk, vårt modersmåls heliga rätt kränkes. Och med den mången annan helig rätt, som naturen själf stiftat. Lagen skjutes åt sidan och polisordningens godtyckligheter träda ostördt i dess ställe. Men när detta säges, så må det ock varda sagdt, att våra bröder på andra sidan Kongeån, bragt ära öfver det gemensamma fäderneslandet, medan de fullföljt sin oförskräckta kamp för nordiskt språk och nordisk odling. Kampen hafva vi följt med all den sympati, hvaraf nordbons bröst är mäktigt. Den har förts ända in i det tyska rikets riksdag, och till det märkliga, som timat, hör icke minst det, att mången ädel representant för det mäktiga germanska frändefolket i söder öppet och oförtäckt skänkt oss nordbor sitt deltagande och sökt värna vår rätt, om också ej all vår rätt. När Tysklands officiella värld utvisade sig själf, stannade riksdagen kvar, och i en två dagars debatt uttalade dess flertal högljudt sitt ogillande af utvisningar och våldsregemente.

Och hvad är det som timat i Finland? Det fruktade slaget har fallit. Skyddet för svensk lag och samhällsförfattning är borta. Själfva grundvalen för den svenska samhällsbyggnaden ligger en ruinhög för självhärskarens fot. Hans vilja är ensam lag på båda sidor om Ladoga. Och hoppet sviktar om en finsk statsutveckling ur nordisk rot — ett Finland för sig mellan det ryska tsarriket och den skandinaviska Norden.

Så blef för Finland, sedan skuggor och dagrar under århundradet växlat, när sekelslutet kom, dess hela synkrets med ett fördunklad. Huru månget ädelt frö, som skulle spirat och burit ädel frukt, skall ej nu förtvina i Finland, huru mången brinnande hug skall ej känna sig lefva utan hopp, utan mål!

Svenskarne i Finland och danskarne i Sönderjylland — äro de ej blod af våra fäders blod och ben af deras ben ? Skulle de ej tillhöra vårt nordiska folk, vårt stora nordiska fädernesland, som vi fira i dag, fastän de äro skilda därifrån och nu lefva i andra samfund, där makt går för rätt ? För visso, de hafva ej blifvit oss mera fjärran, därför att så timat. Tvärtom. Med all den kärlek, som vi ägna åt nordiskt tungomål och nordisk odling, sända vi tankar och känslor Sönderjyllands danskar till möte. Och med all den kärlek, hvarmed vi älska svensk frihet, skyddad och bevarad i svensk lag och svensk samhällsordning, sända vi tankar och känslor dem till möte i Finland, svenskar och finnar, som älska dessa dyra skatter lika varmt som vi själfva.

Jag lyfter vid 1899 års nordiska fest dryckeshornet för den skandinaviska Norden — för Finland och Sönderjylland.